

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/82645,Szczeniowski-Szczepan-Eugeniusz.html>
2022-10-05, 02:05

Szczeniowski Szczepan Eugeniusz

SZCZENIOWSKI Szczepan Eugeniusz (26 XII 1898, Warszawa -18 II 1979, tamże), fizyk. Był synem Szczepana, inżyniera technologa, i Jadwigi Eugenii Zagrodzkiej, nauczycielki muzyki.

Ukończył Gimnazjum im. E. Konopczyńskiego w Warszawie i w 1916 rozpoczął studia na wydziale filozoficzno-przyrodniczym UW. Jeszcze jako student w 1918 został zastępcą asystenta. W XI 1918 zgłosił się ochotniczo do służby wojskowej i w 36. pułku Legii Akademickiej brał udział w wielu jej działaniach. Wrócił na studia i ukończył je w 1923. Od 1922 był asystentem S. Pieńkowskiego. Pod jego kierunkiem w 1926 uzyskał stopień doktora fizyki na podstawie rozprawy na temat wydajności fluorescencji. Było to zgodne z wprowadzoną przez Pieńkowskiego specjalizacją uniwersyteckiego Zakładu Fizyki Doświadczalnej przy ul. Hożej 69.

Po doktoracie Sz. zmienił swe zainteresowania naukowe. Wykonał bardzo ważne doświadczenie na temat braggowskiego odbicia elektronów od płaszczyzn krystalicznych. Jego artykuł, wydrukowany w 1928 w „Comptes Rendus” Francuskiej Akad. Nauk, był jednym z najwcześniejszych eksperymentalnych potwierdzeń falowej natury elektronów. Potem wyjechał na rok do University of Chicago, gdzie pracował w Ryerson Laboratory pod kierunkiem sławnego Artura H. Comptona. W Chicago zainteresował się fizyką teoretyczną pod wpływem Wernera Heisenberga, który wygłosił tam wtedy serię wykładów.

Po habilitacji w UW w 1930 Sz. przyjął propozycję objęcia Katedry Fizyki Teoretycznej w Uniw. Jana Kazimierza we Lwowie. Początkowo był zastępcą profesora, a od 1933 profesorem nadzwyczajnym. Pracował we Lwowie do 1937, kiedy objął Katedrę Fizyki Teoretycznej Uniw. Stefana

Batorego w Wilnie.

W okresie pracy we Lwowie Sz. opublikował kilka prac (w tym dwie wspólnie z L. Infeldem) na temat dyfrakcji elektronów i różnych aktualnych zagadnień mechaniki kwantowej. Działał też, aktywnie wyjaśniając innym fizykom najnowsze odkrycia fizyczne w licznych artykułach na łamach „Mathesis Polskiej” i „Wszechświata”; w 1932 wydał wraz ze S. Ziemeckim książkę *Promieniowanie i materia*. W okresie wileńskim zajmował się wraz z Ziemeckim badaniem promieniowania kosmicznego. Był członkiem Rady Naukowej Lotu Stratosferycznego balonu „Gwiazda Polski”.

Po wcieleniu Wilna do Litwy Sz. działał jeszcze do XII 1939 jak dziekan wydziału matematyczno-przyrodniczego. Potem polska uczelnia uległa likwidacji. Sz. przeżył lata II wojny światowej, zarabiając na życie w firmie budowlanej, potem w transportowej.

Po zakończeniu wojny Sz. objął (we IX 1945) Katedrę Fizyki Doświadczalnej na Uniw. Poznańskim. Wobec braku kadry prowadził niemal wszystkie wykłady z fizyki doświadczalnej i teoretycznej, a ponadto dojeżdżał jeszcze do Wrocławia, by prowadzić tam wykłady fizyki teoretycznej. Odrzucił nominację na profesora w UJ, gdyż postanowił poświęcić się odbudowie i rozbudowie uczelni poznańskiej. Jego obciążenie zmalało dopiero w 1952, gdy Katedrę Fizyki Doświadczalnej objął A. Piekara. Sz. nadal kierował Katedrą Fizyki Teoretycznej, a ponadto brał udział w organizacji poznańskiej filii Inst. Fizyki PAN. Objął tam kierownictwo Zakładu Ferromagnetyków i rozwijał badania magnetyzmu. Opublikował ze współpracownikami 12 prac w tej nowej dziedzinie.

Od 1955 Sz. dojeżdżał z Poznania do Warszawy, aby prowadzić wykłady na wydziale łączności PW i organizować tam nową placówkę badawczą, międzywydziałowy Inst. Fizyki. W 1965 został jego pierwszym dyrektorem. Od 1962 mieszkał na stałe w Warszawie, nadal jednak dojeżdżał do Poznania, prowadził tam wykłady i kierował Zakładem Ferromagnetyków. Nawet po przejściu na emeryturę w 1969 działał w Inst. Fizyki Molekularnej PAN, powstałym z

poznańskiej filii Inst. Fizyki PAN.

Sz. był członkiem PAN. Miał wielki wkład w kształcenie kadr fizyków w Polsce. Pozostawił po sobie pomnik w postaci kilkakrotnie wznawianego, sześciotomowego podręcznika *Fizyka doświadczalna*.

PSB (J. Piłatowicz); Śródka.

H. Cofta: *Szczepan Szczeniowski (1898–1979)*, „Postępy Fizyki” 1980, t. 31, z. 3; *Rozmowa ze Szczepanem Szczeniowskim*, „Postępy Fizyki” 1984, t. 35, z. 4.

Andrzej Kajetan Wróblewski

[Poprzedni](#)
[Następny](#)